

Cuțistiușle, abonamentele și orice cereri relative la expediție precum și cerștile privitoare la redacție, se trimit pe numele casierului GIL. NICOLAU directorul școlii de băieți No. 3 Piatra-N., actualmintre revisir școlară al jud. Nemptu.

ABONAMENT: Profesorii învățători institutorii din alte județe precum și persoanele care nu sînt în corpul didactic, vor plăti ca abonament 5 lei pe an.
Abonamentul se va plăti înainte

PROPĂȘIREA

REVISTA SOCIETĂȚII CORPULUI DIDACTIC

DIN

Județul Nemptu

APARE ODATA PE LUNA

Anul al V-lea — Piatra N. — 15 Iunie, 15 Iulie 1901, No. 10 și 11.

GR. C. BUȚUREANU

ȘCOLA ȘI ÎNVĂȚĂTORUL LA SAT

(Urmare).

Cine nu se cutremură gîndindu-se la acest mare rău care copleșește satele noastre și distruge populația țărănească!

În afară de orice îndoială începutul beției se datorește excesului de muncă și hranei mizerabile a țaranului.

Ne dăm noi samă ce vra să zică a lucra din zorii zilei până în sară, adică de la 4 ore dimineață și până la 8 sara, cu mică popasuri de 2 ore? Să luăm prașila; cită putere trebuie să cheltuiască țaranul prășitor în cele 12—14 ore de muncă ne contenit? Cu ce repară el puterile perdute? Și dacă duce această muncă ruinătoare de

Luni până Sâmbătă sara. cu ce-și reînnoește el puterile Duminică, pentru a reîncepe aceeași grea muncă?

De cum se face ziua, Duminică. țăranul cu parale de pe munca săptămânei, să indreaptă la crîșma din sat. sau la cea din țîrg; și în alcool pare că-și mai amortește trupul trudit de munca săptămânei După cite-va pahare s'a amețit bine. și atunci începe a bea fără măsură; zic după cite-va pahare, căci la slăbăciunea în care se află el, nu-i trebuie mult. I se încurcă limba în gură: sau e zurbagiu, certîndu-se cu orî cine, căutînd pricină la toți și sărînd la batae pentru toată nimica (aici trebuie căutate pricinele crimelor și omorurilor dintre sătenî, cari se omor între ei întocmai ca niște animale); sau e trist. melancolic, plînge pe părintii morți, sau pe neamuri; -- de durerea lor, tot bea !...

Stors de toate paralele ce le avea în pungă, ba mai rămînd dator. căci socoteala n-o ține minte . . . ce minte mai poate rămînea unui nenorocit alcoolizat! . . . pleacă spre casă Dacă e mai tare ajunge acasă; dacă nu, cade în vr-un șanț. în umezală, și mort beat adoarme. Abia înpre ziua, de rîcoarea dimineții se trezește. Buimac, zdrobit ajunge pînă acasă și acolo cade din nou. Luni înde-sară s-a mai desmeticit și se gîndește la lucru.

Femeia țaranului, dacă nu l-a întovărășit pe barbat la crîșmă sau la țîrg, a ramas acasă: îi e urît, — iată. trece cumătra. s-a luat la vorbă, —din una alta, hai să vedem ce face bărbatu la crîșmă. Aici la crîșmă după câte-va pahare e amețită și atunci începe a face scandal... E scărboasă de văzut, femeia bată e ră de gură... și fără nief o măsură...

De sunt copiii acasă, ea vai de ei... staū pînă în sară nemîncăți. Cine poartă grija lor?... Doară, vorba ceea, numai cel de sus!... Cei mai mărișori să iaū la joacă cu copiii vecinilor. cei mai micî se sue pe poartă și se tot uită la drum . . nu mai vine mama . plîng, sau de este mai mic... mai, mai să-l mînincee poreul. De i-a lăsat mama o bucată de mămăligă... i-o mîninceă cîniî casei

sați poreul, găinele... căci totă lumea e fămândă... lip-sesc gospodarii casei... fac cinste mare la crîsmă!...

În aceste puține cuvinte, am voit să zugrăvesc ceva din păteniile regulate ale săteanului român.

Ce exemple bune vede copilul țaranului; la el în casă, tata și mama beți, și atunci zurbagii, se ceartă într-una, se bat, une-ori pînă la sînge: — ce văd la vecinii? același lucru.

În mijlocul unor ast-feliu de exemple, ce chip de traiu poate să-și croiască tînărul sătean?!...

Dar să ne întoarcem la mica noastră cercetare.

În timpul de muncă, cu ce se hrănește țaranul? Cu mămăligă, cu ceapă sau usturoiū, cu o fărîmătură de brânză, sau cu ceva pește sarat; dacă are gospodină, un borș cu buruene, adecă buruene și iar buruene. E întrebarea, o ast-feliu de hrană este în stare de a repara perderile ce le suferă trupul țaranului prin munca grea a zilei? Nici odată o mîncare mai hrănitore. Are păsări în ogradă, dar orîndarul sau tîrgul știe de ele; pe ouă, pe găini, pe pui se iați bani și cu ei gospodarii își fac cuvenita cinste, cînd nu mai sunt bani de pe munca cîmpului: — iată la ce servesc toate prisoasele!...

Storși de muncă, storși de foame, țaranii noștri se ameteșc cu rachiu... beaū de-și perd mințele.. poate că în această stare... e singura lor fericire!...

Dar cine se îngrijește de această stare grozavă în care e căzut țaranul român?

Se zice: învățătorul și popa trebuie să-î moralizeze, să-î sfătuiască; să le spună că beția îi duce la perzare,

Cum? toate pe capul învățătorului și a popei?

Dar ia să luăm mai de aproape chestiunea.

Avem sub-prefecți plătiți bine; de ce nu se pune sarcina la acești agenți administrativi, ca să adune pe sătenii (sub-prefectul are cu el puterea de-a se impune sătenilor). să-î sfătuiască, să dea instrucție primarilor ca ei la rîndul lor să iee oare-care măsuri contra bețiilor continue, contra crîșmarilor, care jupoaie pe sătenii, contra a-

celor ce fac scandaluri la beție? De ce nu se dă asemeni sarcini și altele de acestea autorității care are cu ea puterea?

Avem medicul de plasă; asupra lui cade sarcina mai grea; el este agentul sanitar capabil; de ce nu adună el pe săteni, de ce nu le vorbește dându-le exemple dintre ei, arătând pe cei alcoolici pe care-i găsește fața, descriindu-le grozavele consecvențe ale alcoolismului, punând îndatoriri autorităților de a privighia și a pedepsi pe acei care din pricina beției fac certe, bătăi sau alte neajunsuri în comună? Pentru ce acest agent sanitar, plătit bine având și capacitatea specialității sale, fiind doctor în medicină, să nu-și iee el sarcina combaterii alcoolismului și să lucreze prin mijlocele multiple, care le are la îndemână, și să fim mai siguri de a avea rezultate?...

Invățătorul și preotul! da, să dea sfaturi, să secondeze pe sub prefect și doctor de plasă; dar în toată această lucrare a lor să se sprijinescă pe autoritatea administrativă, pe autoritatea sanitară.

Dar, ce vrea să știe sub-prefectul despre aceasta? El își face inspecțiunea sa, înscriind în condică cele ce a văzut și apoi... apoi la reședința sa sau la capitala județului... și acolo pe pace și liniște!

Cum, medicul de plasă? Dar el n-a făcut inspecție comunelor, nu a înseris în condică câți pelagrosi, câți epileptici, .. sunt în comună?! N'a dat rețete la oameni chiar fără să-i vadă? Și apoi n-a lăsat la notar destule doctorii, în dulapul comunal, pentru toate boalele? Mor copii în sate de anghină, de scarlatină, de tusă convulsivă..... doar a lăsat doctorii la notar, să le dea, căci de abia a făcut inspecția comunei!...

Să nu ne închipuim noi că cu vorbe mari, cu câteva predici de-a învățătorului și a preotului se va face ceva contra alcoolismului; nu, trebuie luate măsuri simțite, trebuiesc concentrate, toate puterile care au înținerire asupra țaranului și mai întâiu de toate, trebuiesc făcute legi, care să înfrâneze vinderea alcoolului și mai ales a acelu

stricat și primejdios, precum și numărul prea mare a crișmelor.

Să dați un exemplu:

Am fost la un examen de clasa V la o școală rurală de munte. Comuna bogată, săteni mulți. La școală nici unul. În fața școlii era crișmă mare și mulți săteni, vedea din școală mesele întinse, laviți, pe ele săteni, unia beți dormind, alții certindu-se; lângă școală, gard în gard cu ea. altă crișmă, cântau lăutarii, jucau în fața crișmei, chiniau; iar noi în mijlocul acestor orgii făceam examen! Nu e acolo școală, e un loc de priveștițe a scandalurilor de beții, e loc de unde se contractează deprinderile cele mai rele, obiceiurile cele mai deșănțate. Cînd am întrebai pe primar, cum de îngăduie aceasta, mi-a răspuns că negoțul e slobod și ei nu are alte porunci; crișmarii sunt oamenii cuprinși Domnule, și aū mare trecere la tîrg; eu nu mă pot pune cu ei...

Întrebând pe învățător, de ce nu a reclamat, mi-a răspuns că a reclamat, dar nu s'a făcut nimic; ș-apoi nu se poate pune rău cu toată lumea: pe săteni îi amendează, crișmarilor să le închidă dugheana ... dar atunci nu mai poate sta în sal!

Atunci reflectând; mi-am dat bine seamă de acest lucru, că noi cei ce ducem cărma acestei țări, habar n'avem de ce se petrece la sate, ne învîrtim, luăm hotăriri, legiuim, fără să ne interesăm a cunoaște mai de aproape cum stau lucrurile la sate! Formăm societăți antialcoolice, facem proiecte de legi pentru monopolul băuturilor spirtoase, luînd ca exemplu cele ce se petrec pe la alte țări, și habar n'avem de chipul cum funcționează crișma la sat, de împrejurările care-i dau sprijin.

Să dați exemple:

Unul dintre cei mai puternici propagatori ai băuturilor spirtoase în masa țaranilor, sunt proprietarii sau arendașii. Cum? Iată: de e o clacă, de e lucru la mașină, de e prasilă, dimineța, la amează și sara, este nelipsit paharul de rachiu; astă zi așa, mine așa, țaranul se obi-

cinuște cu rachiul. Își ea și el rachiu în ploseă, când se duce să-și facă boerescul; ca să mai prindă la inimă, trage mai des din ploseă și așa s-a deprins și mai vajnic băutor de rachiū.

Exemplul proprietarului satu arendașului, îndeamnă și pe popă și pe învățător să facă așa la cîte o clacă: dacă nu dă rachiū îndeajuns ca arendașul, nu vin la clacă țăraniū.

Omul cel mai cu mare înrîturire în sat e crișmarul și adesea orî el este și primarul satului; de aceea mai toate sfaturile se fac la crișmă.

Sunt de nevoe legi contra alcoolismului, sunt de nevoe societăți care să combată alcoolismul și să deștepte lumea asupra primejdiilor mari care vor fi în viitor, să indice mijlôcele cele mai bune pentru întîmpinarea răului. Sunt de nevoe ca autoritățile ce intră în atingerea directă cu țaranul să iee măsuri contra alcoolismului; sunt de nevoe ca învățătorii și preoții prin predică să deștepte pe țaran în fața primejdiei mari a alcoolismului. Sunt încă de nevoe măsurile ca generațiunile țărănești ce se vor ridica să cunoască primejdiile alcoolismului.

Scoala are fără îndoială un mare rol pentru viitor; învățătorul, de pe înălțimea catedrei sale, este dator, trebuie chiar, să propovăduiască contra alcoolismului; să sădească în mințile tinere teama de urmările grozave ale beției, scîrba pentru bețivi, și conștiința întărită în faptul că beția ruinează și duce la crimă.

Mă opresc la aceste puține considerațiuni cu închierea că, dacă vom lasa multă vreme să treacă și beția să copleșască tot mai mult pe țaran, vom ajunge vremea cînd nu vom mai putea aduce îndreptări, și atunci baza existenței noastre naționale va fi în primejdie!

Scoala și învățătorul, nu în condițiile răle în care se află astăzi, pot să aducă mari schimbări în viața țaranului român, însă numai pînă atunci, pînă cînd mizeria și beția nu-l vor ruina cu totul fizicește; atunci, orî-ce încercare va fi zadarnică; cînd brațul țaranului, slăbit de

mizerie și beție nu va mai fi în stare să ducă greutatea muncii agricole, atunci nu știu ce vom face?!

Spun acestea pentru ca acei cu puteri în încheierea statului românesc să contribuie cu sfatul la îndrumarea circulatorilor acestei țări, ca să fie cu bagare de samă și să se convingă că primejlia mizeriei și ignoranței masei țăranului român pot să ajungă la un moment dat fatale țării noastre, — deci să ne îngrijim din timp să luăm măsuri!

Programa Serbării zilei de 10 Mai.

Școlile Frumure urbane de ambe sexe din Piatra N.

a). IMNUL REGAL (cor)

D-lă C. Vrănceanu, institutor, va ține cuvântarea de ocazie

R E C I T Ă R I

<i>Tata lui Neșu</i> (Poesie de Nenitescu)	Mihailescu V. Ecaterina		} Școala de fete No. 2 Carmen Sylva
	din clasa IV.		
<i>Mama și Fetifa</i>)	Istrati E. Alisa		} Școala de Fete No. 3 Elena Doina
	Caludi V. Margareta	Clasa I.	
<i>Hodja, Murad</i>) <i>Pașa</i>)	Munteanu Profira	Cl. IV	} Școala de Fete No. 3 Elena Doina
	Râșcanu Ecaterina	" III.	
	Cristodulo Harielia	" IV.	
	Ostolaș Virginia	" IV.	

b). GORNISTUL de la CRIVIȚA (cor)

<i>Rugămintea din armă</i> (Poesie de G. Coșbuc)	Popovici Grigore	Cl. III	} Școala de băieți No. 4 Lăscar Catargi
<i>Ungur bre !....</i> (Th. Speranța)	Brădescu Constantin	Cl. III	
<i>Lupu și Oierul</i>) (Th. Speranța)	Dimitriu Aristide	Cl. III	} Școala de băieți No. 4 Lăscar Catargi
	Vasilii Iancu	Cl. III	

<i>Lună ori Sore?</i> (Th. Speranță)	}	Crețulescu Ilie	cl. II	}	Școala No. 2 de băieți „M. Cogălniceanu”.
		Teodorescu Nicolai	„ II.		
		Balan Nicolai	„ II.		
		Crivăț Ioan	„ II		
<i>Românul</i> (Gh. Tăutu)	}	Lascăr T. Gheorghe	cl. IV	}	Școala No. 3 de băieți C. Negrea
<i>Un Viteaz</i> (Gh. Tocilescu)		Gheorghiu D. Constantia	cl. IV		
		Todiresa D. Gheorghe	„ IV		
		Apostoliu Th. Cicerone	„ III		
		Radu I. Constantin	„ III		

c). DRAGĂ ȚEARĂ (cor)

Școala No. 1 de Fete „Mihail Eminescu”

MEȘTEȘUG NU SLUJBĂ!

(De Zulnia C. Isăcescu)

<i>Iulia</i> , fată de profesor, elevă în cl. IV primară.	<i>Iulia Gheorghiu</i>	cl. IV
<i>Maria</i> , fată de meseriaș, elevă în cl. IV primară	<i>Maria Coroî</i>	cl. IV.
<i>Măriora</i> , fată de comerciant e- levă în cl IV primară.	<i>Maria Orășanu</i>	cl. IV
<i>Elena</i> , fată de moșier, elevă în cl. IV primară.	<i>Elena Teodorescu</i>	cl. IV
<i>Anettu</i> , fată de funcționar, elevă în cl. IV primară.	<i>Aneta Vasiliu</i> ,	cl. III
<i>Bianca</i> , sora Anetei, elevă în clasa I primară.	<i>Bianca Vasiliu</i> ,	cl. IV

d). Hora Ostașilor Români (cor).

Tragerea tombolei Societății „Propășirea”

Cuvîntarea de ocazie ținută la 10 Mai

Onorată adunare,

Astă-dî totă suflarea românească, de la un capăt la altul al țerei, se simte fericită, serbătorind acosta di națională de 10 Mai—aniversarea a trei fapte mari, de neperitoare memorie pentru nēm̄ul nostru, cari au pus eununa de glorie pe fruntea scumpei nōstre patrii.

Ca sã putem da adevărată valōre marilor fapte a căror aniversare o sērbătorim, sã aruncăm o ochire—ca o elipă de fulger—in istoria trecutului mult încercatei nōstre țeri.

Răscolind paginile aprōpe șterse de vremei găsim, că România, cea din urmă fiică a *bunei* nōstre Roma, aședată de strajă la porțile împērăției Romane despre Orient, de cătră Marele Traian, a fost timp de atitea secole santinelă neadormită și neperitoare in calea ōrdelor barbare, care — ca un potop cotropitor—sdrobiau totul, ce întilniau in calea lor; dar Romānii au fost stejari neclintiți in vijelia acelor invasiuni pustiitoare. Cum am rēmas pe urma acelor bārbari!? Bine, dar dividați in 3 provincii: Moldova, Muntenia și Transilvania și prin urmare, slăbiți in forța de rezistentă de mai apoi.

Suferit-au aceste provincii încalcări de nenumērate lifte pāgāne, dar cei mai periculoși, cei mai rēi, au fost Turcii prin stāruinta lor seculară de a cucerii Europa.

Dar, dacā sōrta ne aruncase in calea acestor cotropitori, apoi Providența ni-a dat: curajul, bārbația și conducători destoiniciei ca: Mircea, Stefan-Cel-Mare, Mihai Vitezul și alții, cari in fruntea vitejilor Romāni au fost zidul creștinătăței, de care s'au sfārmāt nenumēratele încercări ale selbatecelor cohorte musulmane, ce aveau de țintă cucerirea Europei. Romānii decī, au fost pavēda de apērare a Europei creștine.

Când ar fi fost numai Turcii potticioși la grațiile scumpei și mănōsei nōstre țeri, ușor ne-am fi mātținut;

dar frumoasa și iubita noastră patrie mai era dorită și de alți pretendenți, dușmani vecini ca : Ungurii, Polenii și Rușii și ce era mai greu ! era că acești petitori aveau aceeași religie creștină, ca noi, cum dice poetul Alexandri:

•Păgâni, dușmani vecini,

Și cine-ar putea crede? chiar dușmani frați creștini.

Trufași cu toții, lacomi, vicleni și orbi.

Cari 'mprejurul țerei—precum un cârd de corbi—

Stai gata s'o sfășie!. Dar n'a vrut D-zeu!.

Care au aratat conducătorilor ei calea mântuirii.

Și în adevăr, că străbunii noștri—și Moldovenii și Muntenii—au preferat a încheia tratate și a se supune barbarilor Turci, mai puțin periculoși pentru viitor, de cât a cădea pradă în ghiarele vre unui dușman creștin.

Dar și așa au început alte vremi, de tristă memorie, când corona de Domn în țerile Române au fost puse de Turci la mezat și timp de 100 și mai bine de ani, am suferit nelegiuirile Domnilor fanarioți, în care timp am pierdut cele două frumoase provincii: Basarabia și Bucovina. Până ce Olteanul Tudor Vladimirescu redesteptă sentimentul național și în fruntea unor bărbați de inimă înfruntând toate pericolele, eu prețul vieții sale, ne scapă de fanarioți.

Grație bărbăției strămoșilor noștri, am avut norocul, că chiar când perdusem neatirnarea, ne-am păstrat: *limba, origina, religia și obiceiurile* — tezaurul cel mai de preț, pe care nu l'a putut răpi: nici sabia învingătorilor, nici crușimile tiranilor.

Apoi sentimentul național deșteptându-se atit de puternic, interesele mari ale nămului biruesc și pedicile din afară și greutatea din lăuntru și în 1859 se face unirea ambelor principate române

De aici încep a se pune bazele unei noue organizațiuni și înțelepții bărbați de stat de atunci au recunoscut că, cel întâiu lucru, au nevoie de liniște în țară și de sprijinul Europei în afară Deci, după unirea făcută sub Domnul român Alexandru Ión I-iú Cuza, s'au stăruit la toate puterile mari ale Europei—cari ne luase sub ocroti-

rea lor—și ni s'a admis a alege Domn din o familie domnitore în Europa

La 10 Mai 1866 (acum 35 de ani) s'a uret pe tronul Domniei românești, alesul tuturor Românilor, Principele Carol I-ii de Hohenzolern-Sigmaringen — *Gennul Cel bun al patriei române* și ast-fel după secol de umilire și degradare națională, România a intrat în vechile sale drepturi—a avea Domn hereditar ales de țară.

Prin urmare astă-di serbătorim *aniversarea suirei pe tron a M. S. Carol I-ii și începutul primei Domnii statornice în țara Românească*

Din 1866 începe—cu drept cuvînt—epoca de organizare și înflorire a țerei noastre: se întemee școli, se construie clădiri frumoase, se făcu căi ferate se reorganise și se spori armata, care în curând, era menită se arăte lumiei: *cine suntem și ce putem.*

Dar vai! tot mai eram atârnați de Turci, prin jurăminte de tratate încheete de Domnii țerei de pe vremuri.

Isbucind războiul între Ruși și Turci, în 1877, Turcii ni poruncese să luptăm cu ei, contra Rușilor, dar Bunul nostru Domn și bărbații noștri de stat—ca nișce înțelepți conducători—sciaū că cea întâiu din bunurile lumiei este *libertatea* și cea întâiu datorie era a o dobândi. Deci, așteptară un moment priincios și când Turcii singurii calcă jurămîntul și Osman Pașa aruncă prima ghiulea de tun din Vidin, sperând pôte se mute teatrul războiului în țara noastră, noi neam deslegat de jurămînt rupend relațiile cu Turcii și tunurile noastre au răspuns după cuviință.

În ziua de 10 Mai 1877, ne-am declarat neatîrnarea țerei, vestind-o lumiei întregi și făcend, din acea di, o îndoită serbătoare a nîmului nostru român.

Iată dar că a doua aniversare a *dilei de 10 Mai este independența țerei*, urmărită de vîcuri și realizată acum 24 de ani.

După declararea războiului „cum dice Cosbuc“ curseră Rușii, dile întregi, septănuani, luni întregi ca potopul

și trecură în țara turcească." Dar Gaziul de Osman le-a dat de hac.

Atunci în numele *Crucei*, semnul de mântuire al creștinătății, Rușii ne-au chemat în ajutor. căci Plevna, apărută de Gazi Osman, îi prevestise, ce dic. îi amenințase chiar a se întorce cu rușine în țara lor.

Când tînăra armată română sub comanda Domnului ei, Carol I-îu, ajunsese la Plevna—acea tînărită a lui Osman, acel cuib de trăsnete, acel vulcan dătător de mörte— ea era pusă la grea încercare; dar curajul creșce în raport cu pericolul. În ziua de 30 August la strigătul de ura! s'ăvintă dorobanții noștri și străbat prin ploia de glonte și șrapnele și ieu cu asalt reduta Grivița—puterea Plevnei— și stégul tricolor al țerei noastre filfie falnic pe zidurile redutei, vestind lumii că n'a perit virtutea strămoșescă din nēmul românesc.

Apoi la 29 Noemvrie, Dumnezeu a vrut, și Plevna cade cu totul sub sabia Română, Osman Pașa să predă Domnitorului nostru șeful suprem al armatei de impresurare. Pacea să închee cu învingerea Turcilor și ast-fel Româniî dovedese că sunt demni urmași ai vitejilor străbuni, seri ind și de astă dată, cu sabia biruinței, cea mai frumoșă pagină în istoria nēmului nostru.

În ziua de 10 Mai 1881 (acum 20 de ani) *tura cu-tege laurii biruinței, este ridicată la rangul de Regat și Domnitorul Carol iea títul de Rege și pune pe cap corona de oșel făurită dinti'un tun luat trofeu de la birui-tii Turci, și Dîmna Elisabeta, care cu duiosia și drago-stea unei adevărate mame, îngrijise de rănilii din răsboiū, s'a încoronat de Regină a României.*

Așa dar tot astă-dî serbăm întempeerea Regatului Ro-mân și încoronarea M. M. L. L. Regele și Regina Ro-maniei.

Iată de ce ziua de astădî este întreită aniversare!

Iată de ce, onorată adunare, ziua de 10 Mai este cea mai mare și cea mai sfintă dintre toate serbătorile nēmului Românesc.

Cum se nu fie scumpă această zi! când serbăm cele trei acte mari, cari au făcut din două țerișore vasale Turcilor, asupra și în pericol a fi înglobate pentru totdeauna de vre-un vecin, o Românie independentă cu rangul de Regat și cu un Rege din o dinastie însemnată.

Te salut scumpă zi de 10 Mai! zi de mântuire, zi de glorie!...

Să avem credință în viitor, ca și până acum, în puterile nămului nostru și să fim gata de lupte și de jertfe pentru gloria Patriei.

Iubiți școlari,

Vouă mă adresez acuma, căci eu voi și pentru voi ne am adunat atâta lume aicea.

Siliți-ve: a ve cunoșce bine istoria patriei, care este isăona vremii trecute; a urma pildele strălucite ale strămoșilor noștri; a ve iubi neamul și dinastia; a munci și lupta pentru binele public și prosperitatea patriei și a nămului—sacrificându-vă viața pentru gloria ei.

Străbunii noștri v'au incredințat o patrie cu prețul vieții lor.

Voi, tinere mlădițe ați, stejari ai viitorului! voi, aveți însărcinarea: nu numai de a păstra moștănierea ce o primiți—aceste pământuri, care atit timp au fost frământate cu singele strămoșilor noștri—ci, a duce mai departe ideea mării naționale pentru care s'au luptat și se luptă ațiți bărbați patrioți

Ajute-vă cerul, ca sub voi ziua de 10 Mai să devie împătrită serbare națională a nămului românesc! . . .

Trăescă România!!!

10 Mai 1904.

C. Vranceanu.

Institutor, Piatra N.

*ideal
Spus
fără
ch*

MEȘTEȘUG NU SLUJBA

(Esecutată de elevele școlii de fete «Mihail Eminescu» cu ocazia serbării de 10 Mai 1901).

PER OANELE:

- Iulia*, fată de Instructor, elevă de clasa IV primară—
Iulia Gheorghiu, elevă în cl. IV primară școla de fete „M. Eminescu“.
- Maria*, fată de meseriaș, elevă de clasa IV primară—
Maria Coroii, elevă în cl. IV primară, școla de fete „M. Eminescu“.
- Mărișora*, fată de comerciant, elevă de clasa IV primară—
Maria Orășanu, elevă în cl. IV primară, școla de fete „M. Eminescu“.
- Elena*, fată de arendaș de moșie, elevă de clasa IV primară.—
Elena Teodorescu, elevă în cl. IV primară, școla de fete „M. Eminescu“.
- Aneta*, fată de funcționar, elevă de clasa IV primară.
—*Ana Vasiliu*, elevă în cl. III primară, școla de fete „M. Eminescu“.
- Bianca*, sora Anetei, elevă de clasa I-ii primară. *Bianca Vasiliu*, elevă în cl. IV primară, școla de fete „M. Eminescu“.

(Tote vin acasă la Maria)

Maria. Bine ați venit, tetelor, da Mărișora de ce nu e cu voi?

Aneta. S'a dus pe la Smărăndița. s'o iei și pe dinsa.

Maria. Vine și Smărăndița? ce bine-mi pare! O să petrecem de minune.

Iulia. Ce-ai mai făcut tu, Marie?

Maria. Am ajutat mamei la țesut. Adecă vorba merge, că i-am ajutat: ea țesea și eu îi făceam țevi.

Elena. (cu mirare) Mama ta țese singură? La noi,

mama aduce femeii din sat, le plătesce. ori le dă făină ... brânză.... și ele ne țese pânză cât ne trebuie.

Bianca (dărză) Da, dar nu'i așa de frumoasă. pânza voastră ca aceea ce-o țese mama Mariei.

Aneta. (cu autoritate) Taci acolo, limbuto !!.

Bianca (restit) Da de ce, mă rog ?

Aneta Nu'i frumos să vorbești așa. Tu de unde știi ? Ce poți tu pricepe la pânză ?

Elena (se rîde către Aneta). Dă-î pace ! (netedește pe Bianca desmierdând-o.)

Bianca (cătră Aneta, cu ciuda) Apoi nu mă face că acuși spun că mama a dis așa și mama se pricepe la pânză.

Aneta (o amerință mînișă) Ce ai tu să spui ce dice mama ?

Bianca. Da ce, am spus ceva de rău ? iaca !! — Tu, totdeauna cauți să mă bodogănesci: ba că dic una. ba că am spus alta, ba că fac așa ba că mă succese pe dincolo !! (arată cu mîna la gât) mă stringi de gât, nu altceva. (cătră public) Rău e să ai soră mai mare ! De mă făcea mama pe mine mai mare de cît ea. (o arată pe Aneta) Ias, că-î arătam eu !!

Maria (cătră Aneta). De ce n'o lași în pace, sărăcuța, că-î mititică încă.

Aneta Nu trebuie să spuie cea ce vorbește mama în casă, se deprinde rău.

Bianca. Așa . . ? Dar Domnișora nu ne spune totdeauna că trebuie să ascultăm pe părinți ? apoi eu am ascultat pe mama cînd vorbea și n'am spus de cît cea ce a dis ea. Acesta e de rău ? Ce, mama vorbește de rău cătră noi ? ce, llenuță pareă s'a supărat (amerință, fudulă, cu degetul pe Aneta) Hm ! veți că te-am înfundat ! ia mai di da-că ai ce ?

Elena. Așa î, Biencuțo, așa-î, eu nu m'am supărat de loc și nici n'aveam de ce să mă supăr.

Iulia Se n'țelege că nu aveai de ce să te superi. (se apropie de Bianca și o netedește pe cap) dar și tu, Biencuțo, nu

faci bine că te îndârjesci așa la soriōra ta cea mai mare. Las, când îi ieși din clasa I și-î învăța ceva mai mult, ai să vezi că nu trebuie să repeți cea ce auți prin casele ōmenilor, nici chear cea ce se vorbește în casa părintescă (cătră public)

Tot pățitu'i priceput: eu, când eram ca Biencuța, aveam obiceiul de a supune pe la prietenele mele, de pe acasă . . . și acasă, de pe la prietene. Intr'o di, mama, după ce a șoptit ceva tatei, imi dă voie să mă duc la mătușica. Când petreceam acolo mai bine, numai hop! și tata: „ia să-ți spun una, mătușica: eu, în locul D-tale, ași da-o pe Dumneii—și-mă arată cu degetul pe mine—de urechi afară, că totă diua troncănesc ce ce au de și cea ce vede la mata.“ Vai pe mine!! mi a pālălit obrazul de rușine: am cerut iertare mătușicai, mamei, tatei.. și de atunci m'am lasat de naravul „poștei“ cum dice mama de cei ce pōrtă vorba din casă 'n casă.

Banca. Bine, pōte că'i așa; dar să-mi spuie *frumusele* și *dulcișor* cum imi spui tu, Iuliuță dragă; (se alintă pe lângă Iulia) da nu să se rātoiască la mine. Ce? Domnișōra, că 'i domnișōră și me învață carte și tot nu se restesece cu vorba la mine ca dīnsa. (arată pe Aneta) Să scii, Iuliuță, că de hatārul matala, nu mă mai amestec de-acum în țesutul nimārui (fetele tōte rid).

Iulia (cătră Maria) Da tu, Mario, nu poți încă țese?

Maria (ingăimată) ba . . . , cam pot eu, dar n'am destulă putere la bătut cu vatala . . . și apoi mama nu mă prea lasă la resboiū, se teme să nu'i rup firele, dice că-s prea smuncită. Dă, ce să fac? (cu ciudă) dacă suveica ceia parcă scie de frica mamei: în mâna ei merge strună (imită cu mâinele aruncarea suveicii) șt! șt! pe când la mine, tot printre fire se vāră (cătră public) apoi eu is smuncită orī ea? Cu tōte aste, scii? mama dice că eu o prea smuncesc pe *dīnsa*, că nu o dau lin. Ce-o mai fi și smuncitul ista la mine? (ridică din umeri) De-ași creșce mai degrabă mare, ei! atunci am să fiu (iși dă aer) aședată, scii celea.

Da las, că deacuma îi vin eu de hac suveicii. pe atâta m'am pus: cât timp mi-a rămânea de prisos în vacanță, numai la resboiū am să stau; că tare mi-i drag tesutul!

Elena. Ba deu mie nu prea.

Bianca. Da de ce? tu nu pari smuncită, cum dice mama Mariei; ești moleăluță (dice vorba rar) ori se vede că ți-i lene.

Aneta. Frumos îți șede! așa se vorbește? mai bine tac!, ascultă și nu te mai amesteca în vorba noastră.

Bianca. Dacă nu pot . . . na, ce să fac? limba nu mă lasă.

Iulia (cătră Maria.) Dacă îi deprinde tu a țese, să mă înveți și pe mine. Mama vrea să seiu a țese și de câte ori vine la tine, îmi dice să-ți ajut la făcut țevi și mosore.

Elena (Mariei). Și ce face mama ta cu atâta pânză. că neconținut tot țese?

Maria. O vinde și ica bunișore parale pe ea.

Elena (cu fudulie). O vinde ica parale? Mama nu vinde nici un metru inacar din pânza ce-i țese femeile.

Aneta. N'o vinde pentru că n'are nevoie s'o vîndă.

Elena (cu mândrie). Mama n'are nevoie să ieie parale pe pânză, fiind că tata, slava domnului, are de unde să i deie parale cât de multe; da tatăl ție, Marie?

Maria. Tata dă tot ce câștigă cu meșteșugul lui în mâna mamei; dar mama muncesce și ea, că dă . . . tata nu ține moșie în posesie ca tatăl ție și suntem cinci copii . . . , trebuie cheltuělă.

Iulia (cu hotărâre). Bine face, frumos face mama ta, Marie. Câtă mulțămire trebuie să simtă acel ce e în stare să muncescă, să câștige singur! (cătră Elena) Nu dic, e bine să ai moșie și încă de veci, nu numai în posesie, ca a vóstră; dar dacă nu plouă, ori plouă prea mult? La meșteșug ori e senin, ori nour; ori plouă, ori nu plouă; dai din mână și câștigi! Nu te temi nici de uscăciune, nici de udclă. Tata dice că mai bine era meșteșugar de cât profesor și de aceia s'a sfătuit cu mama să mă deie

să înveți un meșteșug: că meșteșugarul e om liber, voinic și luptă mai lesne cu nevoile vieții.

Aneta. De ce să nu înveți, mai bine, mai departe?

Iulia. Da ce? așa n'am să pot învăța, ceti? parcă are să-mi lege cineva ochii sau are să-mi încuie capul?

Aneta. Nu așa — să înveți sa să te faci profesoră... ori altceva.

Elena. Parcă profesora nu trebuie să muncescă! (cu despret) Ia lasăți incolo munca ceia! ce, de unde'i asta că numai de cât trebuie să muncim? Munca e mai mult pentru bărbați. *femeilor nu li se cere atâta muncă.* Iaca eu n'am să mă fac profesoră și nici n'am să învăț vre un meșteșug.

Bianca (luător în ris) Da ce-ai să faci de acuma, că iaca acuși ieși din clasa IV primară? Ai să rămâi *duducă* mare acasă? Cum. Domne iartă-mă, ai să puț rochie cu eodă? trebuie să mă cresc. Nici n'ai macar destul pâr. ca să-ți faci moț ici (arată vârful capului, către public, mirată) Ce fel de *madmuazelă* a măi fi și asta (arată pe Elena).

Aneta. (Biancăi) Iar spuț prostii?

Maria. (Anetei) Dă-i pace, că ea n'a înțeles ce vra să spună Elena.

Bianca, (Anetei) O aperi . . . ai vrea pôte să te *madmuazelesci* și tu, da las că-ți taie pofta tata.

Iulia. (Elenei) Și ce-ai să faci tu de-acu înainte.

Elena. Am să învăț francezesc . . . nemțesc — dacă n'o fi prea greu — și pianul (fudulă și imitând) să mă vedeți, voi, cum am să cânt colo la pianu.

Aneta. Numai atâta ai să înveți?

Elena. Atâta-i tot. Ce vrei să mă învăț alta? (cu fudulie) dără tata are parale și n'am nevoie să muncesc.

Bianca. (clătănând din cap) Hm!! da dacă, cum dicea ma-inte Iulia, nu plouă ori plouă prea mult, ha? tata tot are să aibă parale? (imiteză vorbele Elenei) Mai bine-i de tătucul meu: el, când își lea lefa, vine cu buzunarul plin cole, ne aduce prăjituri . . . bombone, ba încă-mi măi dă și mie câte un gologan. Numai bietul alvițar de colo din colț

scie de gologanii mei. Mai bună-i slujba tatei de cât moșia voastră (bate în pumni Elenei)

Aneta. (Biancă) Iar nu-ți ieși sama la gură?

Bianca (restit) Ce ai tu cu gura mea, eu mă anin de a ta?

Elena. Așa judeci tu acuma, Biencuțo, fiind că ești mititică; dar să știi tu de la mine că din slujbă nu se face parale, pe când din moșie . . .

Bianca (cu indoala) Da . . . dar dacă Iuliuța dice că nu plouă ori plouă prea mult, cum faci parale?

Aneta. (Biancă) Ia lasă 'n colo plouatul și neplouatul cea! (cătra Elena) Ai mare dreptate, Eleno, din slujbă nu se poate stringe avere. Nu ved cu pe tata, lefa se duce pentru nevoile diluize, nu mai rămâne nimic de pus de-o parte. Iacă de ce el vrea să mă trimită să învăț mai departe, ca să pot ieși profesoră, să-mi câștig singură pâinea.

Bianca. (mirată) Pro fe-sô ră!! tu? Vai de cartea cea! Vai de bietele fete! Da bine că n'am să-ți fiu eu elevă.

Aneta. (Biancă) uriciôso!!

Iulia. (Anetei) Dă, bine ar fi să ieși profesoră, dar mama ne spunea—mine și fraților mei—că de-acum cu mare greu or să se mai capete slujbe; că locurile să 'mputîneză și lefile se micereză. Și când mama spunea așa, tata a dis. „Apoi de unde să se mai plătescă atâtea lefi, dacă fie care numai lefă caută și altfel nimeni nu vrea să muncescă și să câștige“.

Maria. (Anetei) Și apoi cine scie ce va mai fi pe când îi ieși tu din școlă! De ce nu faci ca noi? uite: Iulia învăță croitoria, eu, lenjeria; pe Măriôra o dă să învețe a face pălării și flori. Ne unim tôte la un loc și punem munca și câștigul tovărășie; așu dice mamele noastre, că la negoț și meșteșug, cel sarac trebuie s'o începă cu puțin și prin asociație. (cătra public) Și deu e bine: mai întâiu că n'are să ne fie urât și o să ne 'ndemnăm; căci în tovărășie munca e mai ușoră și mai plăcută; al doilea, că o să câștigăm mai mult și al treilea, că o să ne ajutăm și o să ne îmbrăcăm una pe alta. Tu (Iuliei) imi faci

mie și Mariorei rochiilor: eu, vă fac vouă lenjuri; iar Măriora ne gătesce pe amândouă cu pălării. Și unde mai pui că putem avea și ceva țesetorie; căci eu nu mă las de țesut, vreau să fac pe suveica ceia să-mi scie de frică ca mamei, că doară nu degeaba am mâncat eu ocară din prina ei.

Sciți, parcă mă ved: colea, cu o pesteleută frumoșică, lucrând în atelier, arătând fetelor (cătră public) că dor o să avem și fete, calfe, în atelierul nostru. Of! abia aștept.... (imitază ca cum ar vorbi cu un misteriu) Dămnă? . . . Ce poți? . . . vă rog stați . . . Da, o să lucrez bine, curat.... se 'nțelege, acesta-î un lucru dilicat . . . o să-l aveți la timp, fiți sigură, Dămnă . . . și numai ce (imitază numărutul banilor) țanc! țanc! țanc! arvona. Halal de viêtă! nu-ți pasă de nimic, numai să lucrezi curat și bine. (cătră Aneta) Pe când tu, o să umbli alergând la scôlă, o să te necăjesei cu copiii cei obrasnicii . . . val de mine! ? (pune mânele în cap).

Bianca. Las să se necăjască, că așa-î trebuie; ea, de ce mă necăjește pe mine?

Elena. Are dreptate Maria, mie mi se pare că profesorele muncesc mult, parcă mai mult chear de cât noi elevele.

Iulia. Ce? și se pare? Ba muncesc sarmane, până nu mai ved bine. vreme bună ori rea, sănătôsă ori bolnavă, profesora trebuie să vie la scôlă. Deu, Aneto, mută-ți gândul. Nu veți tu pe Dămnă cum se necăjește cu noi: câte odată parcă mi-î ciudă mie—ba chear une ori mi-î ciudă tare—și deu . . . cum e Tina ceia, uf!! i-ași suci gâtul să fiu în locul Dămnei.

Și încă se chêmă că în clasa noastră suntem eleve bunișore, ei, spuneți voi singure, de câte ori n'am suferat pe Dămnă? Eu una, n'ași vrea să fiu profesora și să am eleve cuminți cum am fost eu, spre pildă.

Maria. Ba că nici eu, că dor imi aduc aminte ce pomușoră eram: o bufuca câte odată și risul, pe bieta Dămnă, da năsbâtiile mele. Nu, nu, mai bine țes și lu-

crez cu acul di și năpste, de cât să învêț copii cuminți ca de-al de mine.

Bianca. (arătând pe Aneta) Și ea de al de dinsa. (cătră Elena) Nu i vorbă, că și tu, madmuazelă, nu i fi fiind mai a catării, nu degeaba ține ea (arată pe Aneta) cu tine.

Aneta și Elena. (se prefac că vor s'o apuce de urechi) Diavole!

Bianca. (iși acopere urechile cu palmele) Nu puneți mâna pe urechi, că se fac mari ca la magari. Ce, vreți să mă sluțiți?

Iulia. Ei, nu-i mai bun meșteșugul?

Elena. Ba . . . da . . . dar dă . . . parcă'i nu știu cum să muncesci, pentru alții să te tomesci, să vinzi . . . mie deu mi-ar fi rușine.

Iulia. (iute și restit) Cum? rușine? Da ce tatăl tău nu se tomesce? plătesce cât i se cere și vinde pe cât i se dă? Nu muncesc pentru alții? dor nu mânâncă el tot ce se face pe moșie! grâu, păpușoiu, orz, ovės, fân . . .

Aneta. Aceia-i altceva.

Maria. Cum altceva? ba chiar e tot una. Pote vrei să dăci că nu pune mâna să muncescă singur, ei, domne feresce, da la o nevoe — cum dice mama — ce nu face omul? E reu când n'ai la ce munci, sau când e pustiu iei (arată capul) și nu te pricepi de ce se te apuci.

Iulia. Se înțelege: omul priceput și harnic, când n'are lucrul lui, muncesc la lucrul altuia și câștigă. (cătră Aneta) Tu, când îi fi profesora, ai să înveți pe copiii tăi sau pe ai altora, cum ne învață, bună oră, Dămna pe noi? Așa-i că ai să muncesci pentru alții și are să ți se plătescă munca.

Aneta. Da, dar funcționarului îi plătesce statul.

Maria. Ei ce te improstesci și tu! parcă n'ai învățat carte. Statul plătesce slujbașii cu banii ce la rândul lui fie-care dă. Ei, mă rog, dacă n'a mai avea ciue să deie statului, de unde ai lua tu lăfă? Ved-i, duduică profesora, că câți-va lei din lefușora matala or să fie muncii și de degetele cele împunse ale cusutoarei (să arată pe ea) și ale croitoriei (arată pe Iulia) Ai uitat ce ni-a spus Dămna?

Ehei!! dacă meseriași, comercianții și agricultorii n'ar munci, ați mânca hârtie și condeie fripte, voi slujbași, cu fudulia voastră cu tot.

Iulia. N'and eu necontenit pe tata spunând mamei că au scădut lefii și s'au desființat o mulțime de slujbe; că sumedenie de oameni nefiind în stare a-și câștiga altfel pâinea, au rămas pe drumuri fiind că statul nu mai poate plăti atâtea lefi. Da de unde, Dămine iartă-mă, să mai aibă? Tu (Aurelei slujbășă . . . profesora: tu (Eleni) nu vrei să muncești, crești că-ți rușine să lucrezi și să vinzi altora. Hai și eu să mă fac profesora! Tu (Mariei) și cu Măișora faceți-vă . . . ce să vă faceți? A! telegrafiste . . . ori: altceva. Bravo!! cum scim două buche, hai la slujbă! Apoi dacă toți numai iau și nu dă nimeni, de unde or să mai fie bani? A calic și bietul stat, saracul!

Vai de mine! da nu mi-ar trebui slujbă, să mi o poalească cu aur. Audi! să-mi desființeze mie postul ori să mă deie afară și să mă întore iarăși în spetele părinților. în loc să le fiu de sprijin la batrânețe? Mai bine muncese, cum mi-am pus în gând, că atelierul nu mi-l poate desființa nimeni. (cătă Maria) Puțin om câștiga, puțin om avea; dar ce ce vom avea va fi sigur și pentru totdeauna.

Maria Și unde mai poți că cel ce meșteșugul e totdeauna sănătos, liber și nu-î pasă de nimeni și de nimic, numai harnic și cinstit să fie. Da n'ai gust, pote. de lucru într'o zi, sau ai vr'o trebă, nimeni nu te strânge de gât, numai să te ții de cuvint față de mușteriu.

Ei, da cu cucăna slujbă nu mai merge așa: poți, nu poți, hăiti! plăcă! stăi totă ziua pe scaun închis în odaie, ori bate-ți capul și-ți strică pieptul cu draci de copii cuminti ca de-al de mine. Sanătate e aceea, vieță i asta? S'a-poți numai te trezesci că ba te schimbă, ba te mută, ba—să nu-ți fie cu supărare—(face gustul de dare afară) te poftesce. E eei . . . ce te faci?

Iulia. Și dă, slujbașul are—ori cum fie el—pe cineva mai mare de cât dînsul și (pune mâinile la piept și se plăcă smerită.) . . . că de, mi se pare mic și altfel nu merge.

Förte multămesc ! Eu nu vreu să mă plec cu umilință de cât numai înaintea lui Dumnezeu și dacă el mi-a ajuta, oiü să fiu totdeauna cu fruntea sus, mândră de munca mânilor mele, mândră de câștigul meu cinstit.

Bianca. (bate din palme) Bravo Iuliuță !! (arată pe Aneta și Elena) Le-ai pus în cofă pe amândouă.

Aneta Bravo Iulio ! Și ce frumos te prindea când vorbeai astfel, adevărat că mândră erai

Iulia. Tata mi spune că 'n femeia română este förte multă mândrie și putere. El dice că multe ar putea face femeia, dar trebue un început . . . și fiind că acest început nu s'a făcut până acum, apoi să'l facem noi, felelor, noi, care ne ridicăm astăzi ca un sore nou pe cerul țerii noastre.

(Intra Mariöra).

Tite fetele Buna ziua Măr öră.

Mariöra. (trisa) Buna ziua fetelor

Elena. Da unde-i Smărăndița, de ce n'a venit și ea ?

Aneta. De ce n'a venit Smărăndița, Mariöra ?

Mariöra. Saraca Smărăndița, nu i-a mai sburdar să vie să se jöce cu noi și deü . . . mi-a trecut și mie pofta de joc de când am fost pe la dinsa

Maria. Da ce e ce s'a întâmplat ?

Mariöra. Smărăndița ne lasă, plecă din Piatră.

Iulia. Da de ce plecă ?

Aneta Sigur, l-a mutat pe tatăl ei.

Elena. L-a mutat pe tatăl ei cu slujba în altă parte ?

Mariöra. Tot ar fi bine dacă numai l-ar fi mutat, dar e ceva mai rău.

Maria. Vai de mine ! l-a dat afară !!

Mariöra. Nu, nu l-a dat afară, dar i s'a destiinuat slujba.

Elena. Saraca Smărăndița !!

Mariöra. Mi s'a rupt inima de jalea ce am vedut acolo în casă.

Maria. Și unde se duc acum ?

Mariöra. Tată ei se pricepe förte bine în ale agri-

culturei și și-a găsit un loc de vechil în județul Iași. Noroc că a găsit și atâta; că altfel ce se făceau?

Iulia. Ce bine e că pe lângă slujbă să te mai pricepi la ceva, ori cum, atunci nu pieri de fîome.

Aneta. Îți aduci aminte cum ne spunea Dîmna, că ar trebui ca fie-care om să știe câte un meșteșug, de care dacă n'are nevoie să se hrănească, tot îi prinde bine; căci îl servește de ocupație când îl cuprinde uritul.

Uite! Ilenuțo, eu te-aș sfătui ca pe lângă franțuzasca și pianul tîu, să mai înveți ceva: a face rochiți bună oră. N'ai fi tu mulțămîtă să-ți lucrezi câte ceva din când în când, măcar așa ca să nu ți se urască.

Elena. Ai mare dreptate, acuma vîd și eu (rămîne puțin gînditoare) câte nu se pot întîmpla!! Baniî se aduc, vorba Iuliei: „orî p'ouă prea mult orî nu plouă de loc“ E bine ca cine-va să știe munci și așa am să fac și eu.

Laria. Brava Ilenuțo! Să audă Dîmna vorbele tale, te-ar săruta. Eî Aneto, aî audit ce s'a întîmplat tatălui Smărăndiții, veđi ce vra să dică slujba?

Iulia. Ce spuneam eu?

Aneta. Sfîntă să fie vorba și bine mi-a mai prins. Am să rog pe părinții mei să mă lese să învăț și eu un meșteșug ca voi. Pareă acum simt și eu gustul de a munci, de a fi liberă.

Bianca. Aha! ți-a venit de hac Maria și Iuliuța, domnișoro profesoră? Au scapat de tine bietii copii.

Aneta. rîzînd) Da, alți copii au scapat de mine dar tu nu și orî de câte orî îi fi necuviincioasă, tot am să-ți rîsucească urechile. Bagă de samă drăcușorule (o amerință cu degetul).

Bianca. Șapoi, puțin îmi pasă! numai profesoră să nu te faci; să înveți croitoria, ca să-mi faci mie rochiți frumoșe.

Iulia. Bravo Anetă! te faci croitorită și vii tovarășie cu noi, nu-î așa? Incă o tovarășă!

Mărioara. (Bate mîna cu Aneta) Noroc bun să deie Dumneșeu!

Iulia. Anetă drăguță, nu mai pot de bucurie că ți-ai schimbat gândul. Acum te înțeleg și eu. Ce bine o să ne fie! Viitorul e al meșteșugarului și pe el se razimă o mare parte din sporul țerii. Scii, cum ne dicea Dômnă: „meșteșugarul slujesce mai mult și mai bine țara de cât funcționarul“. Meșteșugul e nădejdea și bogăția: la meșteșug, fetelor și cine-și iubesc neamul și-i vrea din inimă binele și sporul, să facă ca noi: *la meșteșug nu la slujbă!*

Maria. La muncă! pânea-i dulce prin trudă câștigată
Și 'n inimă rodesce nădejdea 'n viitor.
In muncă 'i fericirea. Cu fruntea 'nseninată
La muncă!! cer și țară 's cu omul muncitor.

La muncă! iată coala și-a noastră datorie.
La muncă ne trimite al țerii dulce glas:
„Munciți, sportiți, ne dice și bine-o să vă fie;
„Iar cerul vă ajute la fie care pas“.

Zulnia C. Isăcescu
Născută Belcik

DESPRE DEPRINDERI

a). Considerațiuni generale. b). Intru cât ele sunt propriu copiilor. c). Mijloce de a desbăra pe copii de deprinderile rele, și de a cultiva pe cele bune.

„Virtutea nu e de cât
o lungă deprindere“.

Plutarch

a). Deprindere sau obicei este o acțiune repetată de a tătea ori, până când ea devine aproape inherentă ființei unui individ. Vieta ominescă e o serie nesfârșită de acțiuni consciente din'tre care cele mai multe se repetă de atâtea ori, în cât ele devin adevărate deprinderi.

Plecând de la această considerație generală, am putea primi ca un adevărat indiscutabil vorbele lui Schiller din „Egmond“: «viața e o deprindere intensă a faptelor și acțiunilor din lume, și de aceea ne pare așa de reu când murim.»—Nimic nu poate sta contra acestei afirmațiuni, ba înca totul o confirmă: mai întâi acțiunile comune tuturor oamenilor: somnul, mănecarea și diferitele lucruri dîlnice care se observă, apoi cele îndeplinite de anumite clase de oameni (meseriași, advocați, profesori), sunt tot atâtea deprinderi, formate prin repetarea îndelungată și regulată a acestor fapte. Și, poate ori cine am experimentat efectele provenite din întreruperea unor astfel de acțiuni ajunse deprinderi: ore profesorul după decizii de ani de același fel de viață—ducerea la școală la ore anumite,—cum se simte el când întrerupe o asemenea activitate, suferă. Și cred că, cuvîntul acesta departe de a fi prea exagerat, e foarte potrivit, întru cât el (profesorul) încercă o mare și bruscă schimbare în sufletul său prin schimbarea acestui fel de trai. Câți funcționari ești la pensie nu s'a dus timp îndelungat, la ora anumită și au trecut prin fața biroului unde lucrase. Exemple puternice și numeroase, care ne arată convingetor că deprinderile ajung a fi un ce vitregant ființei noastre.

Pe de altă parte putem afirma că nu există aproape nimic cu care omul nu s'ar putea deprinde. Ne minăm de abilitatea lucrătorilor din unele fabrici, care nu s'a capatat de cît prin deprindere: dați unui om care n'a gustat nici odată spirtose o cantitate relativ mai mare de alcool. Il omoriți.... Prin deprindere însă un om poate lua odată vanității mult mai apreciabile. Cu tutunul tot așa. Cu ori ce stare de viață fie chiar cît de nenorocită, omul se poate deprinde și un exemplu viu avem în Robinson Crusoe.

Totuși există și rezerve; ce nu stă în firea unui om precum și dispozițiile înăscute, care nu sunt și nu pot fi apanagiul întregii omeniri, nu pot constitui o deprin-

dere. Un om 6re care n'ar putea—ori și după cala repetare a acțiunii se ajungă la înălțimea unui poet sau a unui pictor care are una din aceste dispoziții înăscută.

Tot asemenea sentimentele psihice nu pot fi obiectul al deprinderilor; ex. mânia, ura, iubirea.

b). Deprinderile se contractă mai ușor, sunt mai puternice și de o mai lungă durată la tinerețe, mai ales în copilărie, ca la bătrânețe; ac6 ta se datorește faptului că copilăria e virsta cea mai impresionabilă și cea mai unitativă.

Prin ac6sta constatare ne apropiem de o însemnată chestie, de însemnatul rol pe care il pot av6 deprinderile în viața ominească.

c). Iutru cât în copilărie, manifestarea cea mai vie a tinereței, deprinderile se pot forma mai ușor și sunt mai trainice ca să dic așa, putem pune deprinderea în serviciul educațiunii și încă ca un factor destul de important.

«*Deprinderea e baza educației*» disă de nu sci6 mai care pedagog, p6te se fie exagerată luând-o în mod absolut, însă depărtându-ne de înțelesul ei lapidar, făcând abstracțiune de unele considerațiuni generale. o putem primi fără multă grijă.

E recunoscut, e evident, că educația datorește în mare parte reușita sa deprinderilor. Si când, dacă în influența noastră asupra unui copil, ne-am mărgini numai ai cultiva deprinderile sau obiceiurile contractate până atunci în afară de școlă sau în familie, putem susține că i-am făcut o bună parte din educațiune.

Ce se înțelege a educa prin cultivarea deprinderilor?

Simplu: a disbara pe copil de obiceiurile rele și a i le face nedespărțite pe cele bune; la nevoie chiar a-l aduce să-si însușească unele din ele.

Cum vedem educația din acest punct de vedere, constă în acțiune negativă (desdeprinderea celor rele) și într'una pozitivă (promovarea celor bune).- Dar, aceste do-

ne acțiuni pot constitui o operă, și cu drept cuvint pot fi numite o educație în sensul larg al cuvintului, copilul de școlă își apropiează fel de fel de obiceiuri și bune și rele, atât în societate cât și în familie, și dacă reușim a sistematiza aceste obiceiuri, a alege neghina pe care o asvirăm departe, de griul pe care îl cultivăm, am educat.

Cu atât mai mult cu cât în acest timp de curățire se formeză direcția sănătoasă pentru totă viața în însușirea și cultivarea obiceiurilor.

Dar dacă latura pozitivă a acestei educații prin deprinderi e grea, latura negativă e chinătoare pentru dascăl. A desbura pe cine-va de un obicei e foarte greu. A face pe copil să lepede deprinderile rele, e nevoie de o acțiune îndelungată energică și înțeleaptă condusă; dar, acesta acțiune își pierde absolut efectul când acele rele deprinderi, sunt alimentate la copii de mediul exterior școlii în care se mișcă, în unele cazuri nenorocite, de familie.

Se știe cum se formeză deprinderile și cele rele și cele bune, la copil. În familie, în societate copilul vede fel-de-fel de fapte, pe care fie de o necesitate, fie din tendința de unitate așa de dezvoltată la el, copilul încearcă să le practice. Exeplu e atât de puternic și hotărâtor la copil, că el își însușește foarte ușor deprinderile fie bune sau rele, după mediul în care se mișcă.

Când în școlă se începe acțiunea de înlăturare a obiceiurilor rele (minciuna, furtul, lipsa de curățenie etc. etc. și când mediul în care a trăit mai înainte copilul și în care a căpătat aceste obiceiuri, nu s'a schimbat, cum zicem mai sus efectul acțiunii negative e nul; mijlocele întrebuintate de dascăl,—tot atâtea săgeți menite să lovească, și se distrugă răul, să lovesc de stânci de granit, frîngându-se. Educațiunea în acest sens, și în împrăjirile numite mai sus nu se poate face, ea e perdută aproape cu desăvârșire

O paranteză.

Aci e locul de a aminti, de atâtea ori repetatul strigăt, că școala fără concursul societății și a familiei nu poate nimic sau foarte puțin. Și acest «foarte puțin» chiar când se dobândește nu poate compensa munca și sforțările dascălilor. Si sunt mulți, care fără a căuta mai departe isbiți de acest insucces, plătesc cu moneda calpă, cu aprecieri menite a discoraja și sufletele cele mai neclintite, aceste sforțări și epuizări de forță a acestor nenorociți dascăli!.....

Totă lipsa de progres moral a școlii—atât cea primară cât și cea secundară, a fost aruncată în spinarea dascălilor, pe când adevărata cauză ați vedut-o, și care din nenorocire troncă cu emfază încă, ca și cum ar desfide neputința noastră de a o resturna.

Și aci nu e vorba de o legiferare, nu e vorba de acțiunea unuia, a doi ori a o sută de indivizi; e nevoie de o mișcare și de o acțiune individualistă și totuși în masă: fie care și toți să se poarte așa cum trebuie, ca copilul să nu vadă exemplele înveninătoare din societate și din familie. Casurile dispersate de puterea corectă a indivizilor se eclipsează și-si perd înriurirea când cei lalți majoritatea—se poartă cu totul alt fel. De aceea zic *fie care și toți*, bine înțeles relativ vorbind adică, să fie excepție exemplele rele iar nu ca astăzi cele bune!..

Nu mai e nevoie să caracterizez aceste două instituții societatea și familia, căci e constatat în deajuns cum stau ele cu moralitatea, mai ales cea din tătii iar în familie, rar unde vedem dându-se un interes și un locușor mai extins educațiunii.

Și ne mai mirăm, de unde atâtea obiceiuri rele pe copii! Și ne mai mirăm încă, cum școala *singură* nu poate dishăra pe copii de aceste obiceiuri?!....

Sancta suplicitas.

Era vorba de cultivarea obiceiurilor bune la copii,

și înlăturarea celor rele, cu alte cuvinte despre educație prin deprinderi. Sunt puține mijlocele, dar sunt hotărâtoare. Înainte de toate deprinderile rele le putem combate prin istorioare; acestea, dacă măiestria dascălului le poate da viață, așa ca ele să poată fi trăite de copil în momentul povestirii, au o influență salutară de cele mai multe ori.

Marea impresionabilitate pe care o posedă omul în copilărie, face ca sufletul lui să se resimtă în fața tablourilor ce i le presintăm.

Bine înțeles că vor fi și copii asupra cărora nu vor influența întru nimic istorioarele, prin faptul că sufletul lor nu e pregătit, nu e format pentru ca să poată vibra la auzul unei istorioare în care se face apologia unei virtuți sau să infieră un viciu. Cu ast fel de caractere procedăm în alte moduri, până când ajungem chiar la pedepse care după părerea mea ar trebui, când se aplică, să fie cât se poate mai bine simțite. Să nu ne scape nici o ocazie din care să nu scotem o morală fie pentru laudă ori combaterea unei deprinderi. Vom căuta ca elevii să vie tot-d'auna curățu la școală, la ora hotărâtă și se ținem strict la îndeplinirea conștiință a datoriilor lor.

Numai așa se vor deprinde cu curățenia, exactitatea și îndeplinirea datoriilor, și o dată deprinse cu greu le vor uita.

Exemplul celor ce-l înconjoară, și în cazul nostru al învățătorului—căci pe el trebuie să cadă toate,—va influența adinec și va decide mai mult pe copil a îndeplini ceea ce învățătorul în diferite rinduri îi cântă.

De alt fel nici o dată să nu căutăm a îndemna pe copil la fapte bune, în schimbul unor promisiuni materiale; minciuna de multe ori își are obârșia în neîndeplinirea acestor promisiuni.

Urmând așa, nu mă indoiesc că educațiunea în latura acesta, a deprinderilor, va reuși, numai dacă nu vom avea a face cu caractere refractare și învechite în

rele și dacă, măcar cât de puțin, ne va da concursul mai mult familia, mai puțin societatea.

C. I. Possa

Copie după ordinul No. 48376 din 8 Iunie 1901,
a Ministerului Financelor, buiroul contrib.
cătră Administratorii Financiarî

În scopul de a înlesni prin comunele rurale înființarea așa numitelor case de economii sau societăți cooperative, care-și formează capitalurile lor prin depuneri periodice și fac împrumuturi de bani nu numai printre membrii societății ci și la alte persoane streine, vă invităm a pune obligațiune tuturor agenților fiscali a păzi regula următoare pentru impunerea lor la patentă :

Ca drept fix se vor supune la patenta de cl. I, II și III, după importanța capitalurilor lor, ast-fel după cum se specifică la articolul „împrumuturilor“ din tabele, căuând în fixarea claselor ca să fie tratate cu cea mai mare buna-voință

Cu drept proporțional se vor supune la 5 la sută asupra beneficiului ales după indicațiunile art. 3 al legii din Decembrie 1899, ori de câte ori vor da declarațiunile, că primesc această taxare, în loc de a fi taxați după categoriile de la art. 1.

Exceptional pentru aceste case de prin comunele rurale veți aplica taxa de 5 la sută asupra beneficiului și pentru anul întâiu al operațiunelor, cu toate că pentru acest an, nu este posibil a se da declarațiunile cu termen și a se presenta bilanț care să serve de basă, socotind ca beneficiu rezultatul obținut prin calcularea dobindei, stipulată în statutele organice, la capitalul depus.

Să atrage atențiunea, că societățile în cestiune nu au a plăti

nici o dare de patentă, dacă conform statutului său constatărilor ce se vor face, s va dovedi că nu fac împrumuturi, de cât între membrii societății.

De altă parte, dacă ele 'și măresc capitalul și-și întind operațiunile de la simple împrumuturi la scontări de polițe, de efecte, etc. se vor trece de la patenta fixă de împrumutător la cea de contuar de scont, procedând la aședarea dreptului fix, cu acelaș spirit de moderațiune și pădind aceleași regule în ce priveșce dreptul proportional.

ss.) p. *Ministru, BRĂTEANU.*

Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor

CONDIȚIUNI

Pentru admiterea elevilor în Școala practică de Agricultură de la Roman.

Pentru admiterea în această școlă, candidatul trebuie să îndeplinescă următoarele condițiuni:

- 1). Să fie român, fiu de sătên agricultor.
- 2) Să aibă vrâsta de cel puțin 16 ani împliniți. dispensa de vîrstă nu se admite nici într'un cas.
- 3). Să fie terminat învățămîntul primar.
- 4). Să fie sănătos și bine desvoltat după constatarea medicului școlei.
- 5) Să trecă un examen de admitere, din citire, scriere și aritmetică.

Înscrierea de primire la examenul de admitere se va face numai până la 5 Septembrie.

Cererea de înscriere, cu arătarea profesiunei și a locuinței părintelui său a tutorelui, se va adresa d'a-dreptul direcțiunei școlei. ea va fi scrisă și sub-scrisă de părințele său tutorele candidatului, când el este minor, ori de el însuși, când el este major, și va fi însoțită: de actul de nascere, actul de vaccinare, certificatul de studiile ce-rite și actul doveditor că e fiu de sătên agricultor.

Prin cerere se va arăta anume dacă tânărul candidăză la burse sau la locuri de solvenți.

Pentru dobândirea bursei nu se cere act de pauperitate; se vor preferi însă în condițiuni egale candidații fără mijloce și mai robuști.

Tinerii solvenți, întreținuți de ei însuși, de părinți, tutori sau veri-un alt particular, vor depune de asemenea de odată cu cererea de înscriere, și o declarațiune legalizată de autoritatea administrativă, prin care se îndatoresc a plăti taxa de solvență la începutul anului școlar și la 1 Februarie, adică în două rate de câte 180 lei și pe tot timpul cât vor dura cursurile, supunându-se la din contra legei de urmărire. Această declarație va fi făcută de însuși candidatul, dacă este major, și de părintele sau tutorele său, când este minor.

Examenul de admitere se va începe la 6 Septembrie și se va ține la școală.

Cei cari nu vor prezenta toate actele menționate nu vor fi primiți a concura.

Taxa ce trebuie să plătească anual județele, comunele, diferitele autorități, precum și particularii, pentru un elev, este de 360 lei.

La intrarea în internat elevul va aduce efecte de îmbrăcăminte pentru prima instalare, și anume :

Un rând de haine, 3 cămași, 3 pecechi ismene, 3 perechi ciorapi (colțuni), 6 batiste, 3 prosope și o pereche încălțăminte.

Fe-care elev este obligat a-și face singur îmbrăcăminte și încălțăminte de care are trebuință în școală pe tot timpul studiului, preferindu-se îmbrăcăminte țărănească.

Programul pentru examenul de admitere

Aritmetica. -- Numerațiunea scrisă și vorbită, cele patru operațiuni de numere întregi și probele lor, adunarea, scăderea, înmulțirea și împărțirea. Frațiuni ordinare, numere fracționare. Transformarea numerelor fracționare

în fracțiuni ordinare și vice-versa. Simplificarea fracțiilor. Reducerea fracțiilor la același numitor. Cele 4 operațiuni ale fracțiilor ordinare: adunarea, scăderea, înmulțirea și împărțirea. Frațiuni zecimale, cetirea și scrierea lor. Transformarea fracțiilor ordinare în decimale și vice-versa. cele 4 operațiuni ale fracțiilor decimale. Frații decimale periodice. Măsurile vechi românești. Sistemul metric sau măsurile noi: măsurii de lungimi, de suprafețe, de volum, de capacitate și de greutate. Transformarea măsurilor vechi în noi și vice-versa. Moneiele. Numerele complexe. Transformarea numerelor complexe, cele 4 operațiuni. Regula de trei simplă și compusă. Regula dobândei simple: aflarea dobândei, capitalului timpului și procentului. Despre punct, liniu, unghiuri, suprafețe și volume. Aflarea suprafețelor plane cunoscute, triunghi, patrulater poligone. Lungimea circumferenței. Suprafața cercului. Măsurarea suprafețelor prismei piramidei și cilindrului. Aflarea volumelor, prismei, cilindrului, piramidei și conului.

Candidații vor face o probă scrisă și una orală din aritmetică.

Cetirea. — Candidații se vor examina din oră și ce carte de cetire; cetirea trebuie să fie corectă, curentă și expresivă.

Scrierea. — Candidații vor trece o probă de scriere după dictare; scrierea trebuie să fie frumoasă și tot-d'odată gramaticală efectuată.

Director, *Victor Roman.*

1904 Iunie.

P. S. Absolvenții școlilor practice de agricultură fac un an armată, conform art. 23 din legea de recrutare Publicat în Monitorul oficial No. 43 din 27 Mai 1904 la pagina 1518.

ROMANIA

MINISTERUL

Instrucțiunii Publice și al Cultelor

ADMINISTRAȚIUNEA

„CASEI ȘCOLELOR”

No. 5926

Seria F.

NB. — La răspuns se va arăta numărul și seria.

București 11 Iulie 1901.

Domnule Revisor,

In vedere că nu în toate comunele școlile posedă pământuri care să se arendeze învățătorilor, în marginea dispozițiilor luate prin circularea No. 3227 din 901 și în dorința ca un număr cât mai mare de învățători să aibă pământuri pentru propagarea metodelor mai bune de cultură, re facem cunoscut că am intervenit la Ministerul de Interne să oblige comunele ca să arendeze învățătorilor loturile cumparate din moșiile statului, conform legii de înstreinire a bunurilor din 1889. Prefurile de arendare vor fi tot cele cu care le arendează la particulari, cu facultatea pentru învățători de a achita arenda în rënduri prin reținere din lêsă.

Declarațiunile învățătorilor care aderă a lua în arendă asemenea loturi, le veși înaintu D-lui Prefect, care va dispune, conform ordinelor ce va primi de la Ministerul de Interne.

p. Ministru, M. Popescu.

p. Administrator, C. Dobrescu.

*D-sale
Domnului Revisor școlar al Județului Nêmțu.*

Lección practică

Istorióra morală: Buna purtare a lui Nicu

(după îndrumările stabilite în conf. generale)

I). a). *Convorbire scurtă pentru a se putea intra în predarea noului subiect.*

Ce istorióre cunõești voi?... Ce făcea Ionel dimineața, când se scula? Unde se ducea el, după ce-și pregătia lucrările? Cum mergea pe drum? Cum asculta lecțiunile în clasă? Ce fel de copil era Ionel?... Dar numai el s'a purtat bine?

b). *Anunțăm (spunem) lecția scrind titlul pe tabelă.*

Ađi vom învăța istorióra Buna purtare a lui Nicu

II. *Predăm lecțiunea nouă parte cu parte și se reproduce de școlari la întrebările învățatorului, scoțindu-se ideile principale, ce se scriu pe tabelă.*"

Nicu trecuse în cl. II. Ce bine-i părea că nu rămăsese repetent! Dar când se gândea că peste puțin timp se va despărți de Ghiță, tovarășul seú de școlă... un fior de grijă îl cuprindea. Nicu, adesa-ori își aducea aminte de povețele D-lui său: Lucrați și purtați-vă bine, căci numai așa puteți fi tot-deauna mulțamiți". El nu uita aceste bune povețe. În toate zilele avea hainele și lucrurile bine ngrijite. Când intra în clasă de buna ziua și saluta pe tovarășii săi cu cari era blând și îndatoritor. În timpul lecțiunelor asculta cu plăcere și nu răspundea fără să se gândescă. Luați sama! În ce clasă trecusă Nicu?... Ce-î spunea D-nu învățator?... Ce făcea când intra în clasă?... Cum asculta lecțiunile?... Despre ce am vorbit până aici?... Să spue mai frumos N.!. . .

1— *Nicu era un băet cuminte, curat și silitor,*— (se scrie pe tabelă).

Vă povestesc mai departe.

Purtându-se tot ast-fel, Nicu, a-fost iubit de Dl. învățator, părinți și de tovarășii lui de școlă. Dumnezeu l-a

ajutat de a ajuns un om mare și respectat de toată lumea.

Cât de fericit era Nicu acuma!...

L. s. Ce a ajuns Nicu?... Cum era acuma?... Să mai spună și V....

2—*Nicu a ajuns om mare și fericit, (se scrie pe tabelă).*

Se reproduce întreaga istoriōră de către elevi.

III. *Comparăm, asemănăm, asociem, noua lecțiune cu altă știință.*

Ce fel de băet ați spus că era Ionel?... Dar Nicu?... Cum a ajuns Ionel?... Dar Nicu? Ce trebuie să faceți și voi ca să ajungeți omeni fericiți?..

IV. *Din comparația făcută se scote învățătura morală.* Morala: Ca să ajungem fericiți, trebuie să ascultăm de sfaturile D-lui învățător, a părinților noștri și se ne purtăm bine cu toată lumea. Să mai spue acesta și N....! și D....!

V. *Sfaturi.*

Cum trebuie să trăiți între voi școlarii?... Cum trebuie să mergeți pe drum?... Ce veți face când întâlniți omeni bătrâni?... Dar acasă, cum trebuie să vă purtați cu frații și surorile văstre?... Să țineți minte, istoriōra ce v'am spus și s'o povestiți și pe acasă la frați.

I. Idiceanu

Bodescii—Precistei.

Leoție practică de cânt

«Rugă pentru învățatură»

I. a). *Fregătim pe copii ascultând poesia învățată. Exerciții de intonare.*

Ce facem când intrăm în clas, înainte de începerea lecțiilor?

Ce rugăciune spunem, la intrarea în clas după masă?..

Să spue această rugăciune N.....! și V.....! și D....!

Să numărăm cântul până la 8 înainte și înapoi: 1...
2,... 3... 4.... 5... 6... 7... 8.... — 8.... 7... 6... 5... ,
4... 3.... 2... 1...

Ce rugăciune ați spus voi?...

b). *Anunțăm lecțiunea.*

Adi vom învăța a cânta această rugăciune.

II. *Predăm cântecul executându-l întâiu dascălul în întregime și apoi parte cu parte până la învățare împreună cu școlarii. Nuanțarea.*

I. s. Voiți cânta singur întreaga rugăciunea: Dămne, Dămne... Acuma voiți cânta tot singur dar numai o parte.

Dămne. Dămne Ceresc Tată

Noi pe Tine Te rugăm:

Cine pôte cânta cu mine? .. (se cântă cu o parte din școlari). Cine mai pôte cânta?... Să cântăm cu toții... Am să cânt singur mai departe împreună cu parte învățată:

.....
Intăresce a noastră minte

Lucruri bune să învățăm

Să mai cânt odată numai partea care n'o știți voi!...

Cine pôte cânta cu mine această parte?... bine. Să cântăm cu toții!...

Ast-fel se urmează și cu versurile următoare:

.....
Că Tu ești stăpânul lumii

Și al nostru Tată ești.

Și pe toate cele bune

Numai Tu le împlinești.

Să cântăm acuma cu toții întreaga rugăciunea!..., Cântați singuri!... bine. Am să mai cânt odată singur și voi luați sama unde cânt mai tare și unde mai încet! .. Cântați acuma singuri.

III. *Resumăm cuprinsul pentru a videa felul cântecului.*

Cătră cine ne-am adresat noi când am cântat?... Și ce cerem?... Ce fel de cântec este dar acesta?.., *Acesta este cântec religios.*

Ce cântece religioase ați mai învățat?..

Să țineți minte și să mai cântați această rugăciune și pe acasă.

I. Idiceanu
Rodes ii-Precistei.

BIBLIOGRAFIE

Colegul nostru I. Voiculescu din Simileasca-Buzău, unul dintre cei mai harnici învățători, cunoscut prin publicarea a numeroase articole miezose, în diferite reviste, a dat la lumină «Rolul femeii în familia plugarului Român».

Acest manual împărțit în 12 capitole, nu lasă nimic de dorit în studiarea moravurilor și propunerilor de îndreptare, moralicește și materialicește, a stărei actuale a săteanului Român. Aici se oglindesc toate perepețiile prin care trece familia săteanului, în special femeia pusă pe alocuirea în raport cu orășanca.

Intreaga lucrare e foarte interesantă și venită la timp, de aceea merită să fie citită de săteni, înlocnindu-se cărțile haiducesei, cari, în zadar, le rîpesc timpul.

Recomendăm învățătorilor și preoților, acest manual, care le va putea servi în cenferințele populare.

Prețul este 0. l. 60 bani.

GLAS DIN TURDA⁽¹⁾

Turda, Mansoleu ilustru, pentru toți românii sfint,

(1) Spusă de autoră, înainte capului Lui Mihai Bravu la Monastirea Dealului, în ziua de 4 Iulie a. c., cu ocasiunea excursiunii corpului didactic primar, întruniti în al doilea congres.

1901

Ce-ți șoptesc și flori și pasări ?

Ce-ți zic toate într-un gând ?

Ce suspină câmpul, valea fluer și caval și bucium :

Ear feciorii tăi și fice, codrii toți, de ce se sbucium ?

Ce doinește iu, dumbravă . . .

Spune toate ce doinesc ?

Corbii toți de ce, de veacuri, țip ș'asupra-ți se rotesc ?

Care pradă o așteaptă s'o sfășie ei acum ?

Spune de ce pari ruină, prefăcută totă în serum ?

Ce porți doliu p'a ta frunte,

Ca o buhă ce cobesci ?

Pentru cine atât d'amarnic, tot suspini

Și te jelesc ?

Spune Turda, ce te doare și de ce te-ai întristat ?

Neguri dese de ce oare peste câmpu-ți s'a lăsat ?

A ce tristă ești, mi-e groază ... Tac și'alungă plânsul tău;

Gemetele tale ajuns'au până sus la D zeu

—Plâng Voivodul cel mai mândru, cel mai blind.

Cel mai viteaz;

Plâng un suflet, ce d'apururi, la hotare seade treaz

Și așteaptă să revadă, încă-o dată al său popor,

Descăptat, pornit la luptă, în spre al său asupritor ?

Plâng că iarbă nu mai crește, peste câmpu-mi blestemat

Unde Basta, mișeșce, un punal a împlîntat

Intr'o inimă de aur ce bătea, bătea semeț,

Pentru visul cel mai nobil, mai frumos și mai măreț

Ce vr'o dată'n piept avut'a pentru mama sa, vr'un fiu

Codrii plîng, feciorii și fice, un plîns greu, amar și viu

Și nici unul, nu de veacuri, pe Mihael nu'l uită, nu . . .

Zise Turda . . .

Pe deasupra-i ceață deasă să făcu

Ș'o lumină, un luceafăr ca prin farmec răsări

Și către mine, puternic, aste vorbe îmi grăi:

„Du-te, munții treci și valea, și coboară în câmpii,

În coprinsul țerei mele, al frumoșei României,

Acolo unde sădit'am în ori-ce suflet vitejii:

La arcași, lănceri, scutelnici, vînătorii de la Jiș,
Oastei mele, neîvinse, spune-I c'o aștept mereu
Să nu peardă ca credința și nădejdea în Dumnezău;
Căci el este bun și mare și privesce tot de sus . . .
Du-te, du-te, aleargă-acolo . . .

Spune-I că Mihai ți-a spus
Că la Turda corbul țipă și să sbuciumă de ani,
După pradă, după stîrvuri, stîrvuri, de cumpliți dușmani;
Că românul moare, moare, schingiuit de pîteniți
Și așteaptă, zi și noapte, libertatea de la frați.

*

Am umblat în latul țerei pe câmpie și pe deal
Ș'am strigat eu tutulora:

„Ascultați glas din Ardeal,
Ascultați cum geme Turda . . .

Ce a zis umbra lui Mihai;
Moșii cum jelese într-una, își plîng amăritul trai
Asculta-ți, români, eroul de la Cluj, Călugăreni,
Ascultați, feciori și fete . . .

Voi măcar, o voi, oșteni,
Faceți voi ca să răsune, azi al libertății cânt
Liberați pe frații voștri:

Libertatea pe pămînt
Este dreptul fie-cărui . . .

Pentru ca noi să murim.
Lanțul greu, lanțul robiei
Cât mai grabnic să sdrobim.

Turda manzoleu ilustru, pentru noi mereu esci sfânt.
Nu mai plîngă adu nimica, pe al tei slăvit pămînt
Doliu nu purta pe frunte. Ce suspini, și ce jelesci?
Speră 'n mândri șoimi aceștia fala țerei Românesci.

Smara.

19 Februarie 1901.

Proverburî, locuțiuni proverbiale și fel de fel de idiotisme

Cu explicațiuni necesare.

(Urmare)

.CXXXV **Cheie.**368. *Par'cū-î cheie de biserică*, așa se ține de sfânt.369. **Cheia de aur** descuie toate ușile, adică cu bani se reușește adesa, f. bine.370. *El (ea) e cheia și lucata*, adică e totul unde-va sau în ceva.CXXXVI. **Chelemeț.**371. *Ţu face chelemeț cu nimene*, adică nu se pune și nu se amestică cu nimene 'n nimic.CXXXVII. **Chemare**372. *Să vii când te-oiu chema eu*, ad. poți să nu vii nici-odată, nu-mi va părea rău.373. *Așa-î chemarea lui* ad. așa'i e tréba, pentru asta e croit.374. *Mulți chemați puținî aleși*, ad. n'au toți capabilitatea cerută.375. *Ţu mă chemă ca pe el*, ad. eu nu fac cum face el, eu alt-fel știu să mă port.

(Cum te chemă?

— Zor de zamă.

Cum te strigă?

— Mămăligă.

Cum te 'mpușcă?

— C'o gălușcă,

C'o sârbușcă).

CXXXVIII. **Cheptănare.**

376 *Îi cam ne-cheptanat*, adică ne-curat, în ne-regulă

377. *L-am cheptanat olecă*, adică l-am pedepsit. l-am bătut.

CXXXIX **Chersec.**

378. *Îi ăa pe după chersec*, adică l ăa cam pe departe. pe neînțelesele, pe furis, flatându-l.

CXL. **Chez.**

379, *Bun ăa chez*, adică-ți merge bine cu el, în afaceri.

CXLI. **Chibrit.**

380. *S'a făcut chibrit*, adică rute cum e para focului.

CXLII **Chică.**

381 *Îl ține de chică bine*, ad. îl are în stăpânire, îl conduce cum voiesce.

382. *Nu dă chica 'n mâna altuia* ad. nu te pune sub stăpânirea nimenui, la *cherimul* nimenuia

CXLIII **Chichiriță.**

383. *Îi plu de chichirițe*, adică așa-i de bogat, n'are nimic.

CXLIV. **Chic.**

384. *Nu stă cătu-î chic*, adică e f. neastâmpărat, o-brașnic.

CXLV. **Chiflă**

385. *Tot trei chifle dece bani.* adică tot acela face ori așa ori așa, tot același, nu are așa de mare preț în afacere.

CXLVI. **Chimuluita**

386. *Îi dă cu chimuluita (chiumuluita),* adică îi dă peste măsură, peste ceea-ce trebuie, risipesce; cu îmbelșugare.

CXLVII. **Chingă**

387. *L-a stris bine 'n chingi.* adică l-a silit fără să vrea a face ce se cade; l-a luat din scurt să spue și a rămas de minciună

CXLVIII. **Chiperiū.**

388. *Ca chiperiū 'n borș,* așa se amestecă în toate și-l găsesce unde nici gândesci.

389. *Cum-ii chiperiū,* așa de iute la trebă. așa de iute se mânie.

390. *Dacă ai chiperiū mult, puî și'n chisiliță;* dacă ai ceva prea mult, întrebuințezi și mai pe de-asupra, punând chiar și acolo, unde de alt-fel, fiind mai puțințel, n'ai pune; se dice galantonilor.

391. *Chiperiū între voi, să rîdem și noi,* se dice celor care 'ncep a se sfădi. (De la ideea că e a sfadă *versarea de chiperiū* pe masă, sau pe jos; preserându-se 'nda-tă sare peste el, cu acesta se pôte împedica sfada prevestită).

CXLIX. **Chirie.**

392. *Chiria deșteptă pe cărauș,* adică din cele suferite vei învăța a te pregăti altă dată mai bine.

(Va urma)

George A. Cosmovici.
Tg. - Neamtu.

Metodica Sc. Naturale

(Urmare)

Numai știind bine poți vorbi într'un limbaj ușor și cu o convingere complectă.

Procesul va fi sintetic, iar nu analitic cum făcea școala veche. Cunoscințele se vor dezvolta în mod concentric.

Cea mai bună metodă pentru învățarea Istoriei naturale este aceea indicată pentru inițierea începătorilor la geografie. Făcînd excursiuni în câmpii, pe deluri, în păduri sau pe munți, vom putea studia elementele naturii. Trebuie a arăta copiilor plantele nu în ierbar¹⁾, ci chiar pe locurile unde cresc în toată splendorie.

Aceste excursiuni vor deosebi gustul de colecționari : de plante, insecte sau minerale.

Noțiunile de botanică vor ocupa primul rang, și se va avea grijă, mai cu seamă, să învețe pe copii, a deosebi plantele veninoase de cele utile. Câte lucruri nu putem învăța pe copii, cu chipul acesta, primblîndu-ne, sau să dicem așa, jucîndu-ne cu ei, fără cea mai mică pretențiune sau aparat științific. O așa lecție valorează cât 20 de lecțiuni, constînd din explicații orale.

Acelaș lucru am putea dice și despre științele fizice. Legile cari, presidă mișcarea corpurilor, nu vor fi nici odată mai bine înțelese ea, atunci cînd vor fi luminați prin mică experiențe.

În predarea cunoscințelor de fiziologie și igienă, se va face cunoscut copiilor d. e. diversele părți ale corpului, arătînd în acelaș timp și precauțiunile de luat pentru conservarea integrității organelor sale. Învățătorii se va servi aci, cu mult succes de metoda socratică cari, presupune nu un răspuns studiat și știut pe de rost ei, tras din inteligența, din reflexiunea copilului.

În ceea ce privesc agricultura ca știință, nu pōte fi ușor învățată într'o școală primară, așa cum e organi-

1). Mult ar fi de dorit ca dascăli să se silească a îndestra fie-care școlă cu un ierbar. La conferințele generale, Suceveni își luase asemenea angajament.

sată adî, să ne silim înșă, a da copiilor direcțiunii utile asupra creșterii animalelor și diferitelor culturi. În această privință aș avea unî mult de dîs, dar fiind-că no-ua orgānisare a învățămîntului e menită, se dîce, a res-punde tocmai la așa ceva, să ne înarmăm cu răbdare, spre a-î vedea rōdele.

Vom profita de lecțiunile acestui învățămînt. spre a scōte poporul din ghiarele superstițiilor.

E bun expedientul de a face pe popor să credă că bōlele și diferitele nenorociri, sunt trimise asupra ōmenilor de pronia cerescă, pentru pacatele lor, dar ne vom da și multă ostentă pentru a l face să aibă încredere în sciință, d. e. în medicină, igienă etc. Ne vom sili a l con-vinge că, scopul se. naturale, nu este altul de cāt onōrea lui Dumnezeu și binele omului (Bocan)

Fiind că învățămîntul se. naturale, cuprins în pro-gramă noastră, se pōte divide în: cunoscinți de *Istoria Na-turală* și cunoscinți de *Fisicā*, de aceea vom schița, de o cam dată în linii mari principiile după care trebuie să se predee.

Istoria naturală se va preda după aceste principii :

1). *Intuirea productelor naturale.*

Nici o iconă sau descriere orală, nu pōte impresiona spiritul mai adānc, ca natura în realitatea ei.

Natura mamă este surdă la cuvinte dulci, singurî a-cei cari privese lucrurile în realitate, tratāndu-le cū linisce și eficacitate, pot obține ceva avantaje.

Când vom vorbi despre vre un product natural, il vom și arata, și numai cānd acesta nu este posibil, vom recurge la iconē, modele de desemnări care trebuie să fie fidele. Cānd se tratează o plantă e bine. ca fie care școlar să aibă cāte un exemplar din ea, iar cānd se predañ a-nimale, li se vor presenta vii sau inpăcte. Trebuie se a-tragem atențiunea copiilor asupra desvoltărei succesive, a productelor naturale. Așa d. e. o plantă se va intui nu numai cānd înfloresee, ei și în alte fase ale desvoltări sale. Un product anumit se va vasta, în decursul anului,

mai de multe ori. De asemenea trebuie să se explice dezvoltarea animalelor și metamorfosa insectelor. Numai pe calea aceasta va câștiga școlarul interes multilateral și va înțelege mersul de dezvoltare al naturii întregi.

2). *Dezvoltarea spontanității copilului.*

Nu este de ajuns ca școlarii numai să asculte cu atenție propunerea, ci să cere ca dânsii se cugete, să afle și să lucreze și de la sine, fără ajutorul învățătorului. În acest scop învățătorul îi va pune pe școlari să intueze și singuri produsele naturale, având să privească întâi partea esteriōră, apoi structura internă. Mai departe îi va îndemna. a cerceta câmpiile comunei, a face colecțiuni de plante și insecte, fără a le maltrata, în fine a semăna plante și a se îngriji de creșterea lor.

3). *Descrierea produselor intuite.*

Acest principiu cere ca școlarul nu numai să privească animale, plante și minerale, ci să știe și exprime tot ce a privit. Aci învățătorul iarăși conduce prin întrebări, nu dă de a gata, ci îl face pe școlar a cugeta și a vorbi de la sine.

Trecem acum la predarea cunoștințelor din fizică. Și aci ca și la toate celelalte obiecte de învățămînt principiul suprem este *intuițiunea*. Fenomenele și legile naturii trebuiesc să se explice în mod experimental, chiar observațiunea este calea pe care a înaintat dezvoltarea istorică a fizicii. Dacă vom explica un fenomen natural, mai întâi avem să-l observăm în totă decurgerea sa, adică se scrutăm ce, cum și pentru ce se întimplă. Dacă învățămîntul acestei științe este basat pe experimente. A experimenta înșamnă a produce fenomene naturale cu scop de a le observa. Experimentele reclamă mult timp, de aceea în școala primară ne vom restrînge la fenomenele cele mai esențiale, din care se pot ușor înțelege legile naturii. Cu privire la aparatele de experimentare observăm că, pentru școala primară se recomandă aparate cât mai simple, pe care le pōte găti învățătorul însuși. Instrumentele scumpe și complicate, mai mult încuecă pe școlar de cāt îl

clarifică asupra fenomenelor Pentru a stăruii lucrarea de sine în școlară, învățătorul îi va îndemna și pe ei a și pregăti aparate simple pentru experimentare (Pipoș, Metodica).

Planul după care se poate preda o lecțiune din științele fizic-chimice, ar fi cam următorul:

1). *Repetarea, în mod sumar, sau sintetic a cunoștințelor dobândite în lecțiile precedente, cunoștinți, care mijlocesc cu necesitate înțelegerea noului fenomen, cu alte cuvinte, care intră ca elemente în înțelesul condiției, cât și în acela al urmăririi, după acesta se face anunțarea lecțiunii.* Învățătorul se va feri de acele introduceri chilometrice, cari obosesc atenția copilului atât de necesară mai departe, și nu va scote în punctul luminos al conștiinței de cât strictul necesar și fără a cere demonstrațiuni.

2). *Presentarea noului fenomen prin mijlocirea unei experiențe.* Despre condițiile aparatelor de experimentare, am mai vorbit în urmă, voiți mai adauga însă, că școlarii, de multe ori, scapă din vedere fenomenul, atențiunea lor fiind ocupată involuntar, cu formele neobicinuite ale uneltelor, sau e atrasă de, lustrul lor scilicitor, ori de compoziția lor prea artificială. Așa anumite aparate de precisiune pot face serviciu bune numai învățămînt mai superior, dar trebuie înlăturate din școla primară, să avem spre exemplu, de predat condamnarea vaporilor Un ibric cu apă, pe care o facem să fierbă cu ajutorul unei lampe mică de alcool, și o farfurie bine răcită pe care o ținem orizontal de-asupra ibricului, e aparatul cel mai bun.

Forma de învățămînt la această fasă a lecțiunii e cea *aeromatică-deictică* adică propunătoare arătătoare. Învățătorul arată și esplică prin vorbire continuă, tot ce arată. Școlarii ascultă și privesc, intuind experiența.

Pentru o bună intuire a experienței, se vor lua următoarele măsuri:

a). Aparatul să fie ales ast-fel ca să înfățișeze fenomenul cât se poate mai viu.

Va urma.

